

**Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas
Purvu atjaunošanas un aizsardzības fonds**

Interreg
Latvija–Lietuva

European Regional Development Fund

Projekts „Vandens telkinių Latvijoje ir Lietuvoje ekologinių sąlygų pagerinimas“ (LLI-476, Išsaugok praeitį ateičiai)
Projekts “Vides kvalitātes uzlabošanas pasākumi publiskajās ūdenstilpnēs Latvijā un Lietuvā” (LLI-476, Save Past for the Future)

Vandens telkiniai Kamariškių dvaro parke – gamtai ir žmogui
Kamarišku muižas parka ūdenstilpes – dabai un cilvēkam

Parko vandens telkinių tvarkymas projekto metu

Parka ūdenstilpju sakopšana projekta laikā

Vandens telkiniai yra neatsiejama istorinių dvarų parkų kraštovaizdžio dalis, teikianti ne tik estetinės vertės, bet ir prieglobstį vandens paukščiams, varliagyviams bei įvairiems bestuburiams.

Vandens telkinių atkūrimas ir priežiūra priklauso nuo jų paskirties. Reprezentacinėse parko zonose vandens telkinių estetinė ir rekreacinė reikšmė itin svarbi, todėl jų dydis ir forma skiriasi nuo gamtinio prioriteto zonoje esančių telkinių. Pirmieji yra gilesni ir didesni, skirti aktyviam žmonių poilsiui. Biologinei įvairovei išsaugoti skirtos kūdros yra mažesnės, seklios, įrengtos nuošaliau rekreacinių objektų, t. y. mažiau žmonių lankomose parko vietose.

Ūdenstilpės ir neatņemama vėsturisko muižu parku ainavas sastāvdaļa, sniedzot ne tikai estētisku vērtību, bet arī pajumti ūdensputniem, abiniekiem un dažādiem ūdens bezmugurkaulniekiem.

Ūdenstilpju uzturēšana ir atkarīga no to izmantošanas pamatmērķa. Parka reprezentatīvajās zonās ūdenstilpēm ir estētiska nozīme, tāpēc to kopšana ir intensīvāka un ne vienmēr atbilst bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas vajadzībām. Dabas prioritārajās zonās, kas atrodas nostāk no apskates objektiem, ūdenstilpju kopšanas īpatnības nosaka ūdenskrātuves mērķis. No dabas viedokļa ārkārtīgi lietderīga ir seklu ūdenstilpju ierīkošana, jo tās var kalpot gan dzīvnieku aizsardzībai, gan virszemes ūdeņu kvalitātes uzlabošanai.

Projekto metu atlikto ekosisteminių paslaugų vertinimo studija parodė, kad lankytojai dvarų parkus labiausiai mėgsta dėl gyno oro, švaraus vandens, rekreacinių galimybių, biologinės įvarovės ir estetinių vertybių.

Projekta laikā veiktā ekosistēmu pakalpojumu novērtējuma izpēte atklāja, ka apmeklētāji visvairāk novērtē muižu parku tīro gaisu un ūdeņu esamību, kā arī atpūtas iespējas.

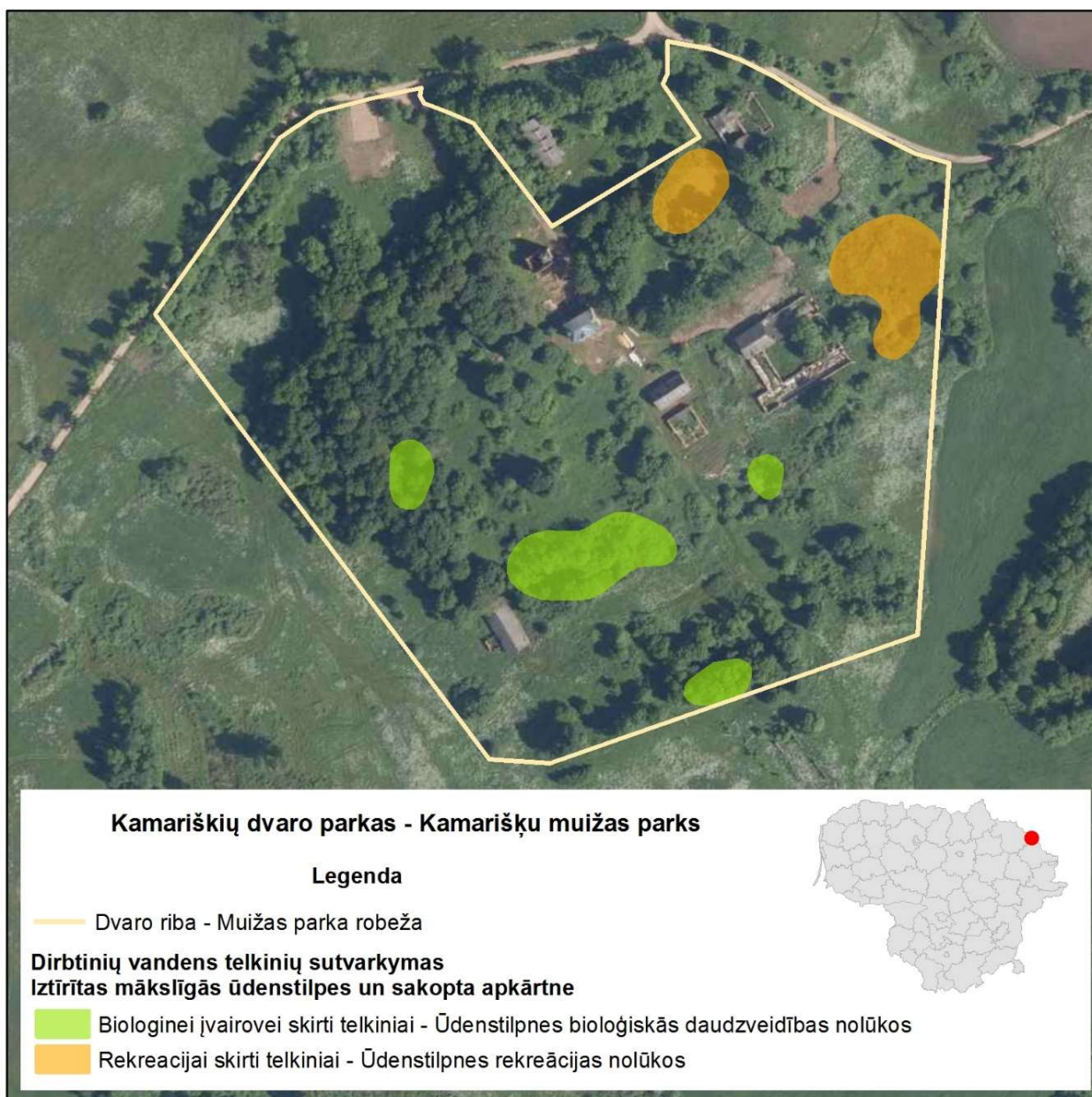

Igyvendinant projektą Kamariškių dvaro parke buvo:

- išvalyti 2 rekreacijai skirti telkiniai ir sutvarkyta jų aplinka,
- išvalyti 4 biologinei įvairovei skirti telkiniai ir sutvarkyta jų aplinka,
- įrengti nuotekų valymo įrenginiai.

Projekta realizėšanas laikā Kamarišku muižas parkā paveiktais:

- iztīrītas 2 mākslīgās ūdenstilpes rekreācijas nolūkos un sakopta to apkārtnē,
- Iztīrītas 4 mākslīgās ūdenstilpes bioloģiskās daudzveidības nolūkos un sakopta to apkārtnē,
- uzstādītas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas.

Darbu teigiamā poveikj vandens telkinio ekosistemai stebēsime tik praējus tam tikram laikui – kai pakrantēse sužels augalai, nusistovēs ekosistema.

Vandens telkinių išvalymas ir jų aplinkos sutvarkymas rekreacinėje parko zonoje padidins jų estetinį patrauklumą ir rekreacinę vertę.

Darbu pozitīvo ietekmi uz ūdenstilpes ekosistēmu varēsīm vērot, kad krastos sāks augt augi un veidosies un nostiprināsies ekosistēma.

Ūdenstilpju attīrīšana un to apkārtnes sakopšana rekreācijas parka zonā cels to estētisko pievilcību un rekreatīvu vērtību.

*Kamariškių dvaro parko telkiniai: prieš valymą (kairėje) ir po valymo (dešinėje)
Kamarišku muižas parka ūdenstilpe: pirms tīrīšanas (pa kreisi) un pēc tīrīšanas (pa labi)*

*2022 m. žiemą įrengtoje kūdroje jau įsikūrė raudonpilvės kūmutės, Kamariškių dvaro sodybos parkas
2022 g. žiemā Kamarišku muižas parkā ierīkoto dīķi apdzīvo ugunskrupis*

Atliktų darbų dėka atkurti parko telkiniai vėl taps turtingi biologine įvairove ir patrauklūs rekreacijai, taip pasieksime tikslą – išsaugoti praeitį ateičiai.

Pateicoties veiktajiem darbiem, parka atjaunotās ūdenstilpēs atkal palielināsies bioloģiskā daudzveidība un tās klūs pievilcīgākas atpūtai, tādējādi sasniedzot mērķi – saglabāt pagātnei nākotnei.

Dirbtiniai telkiniai, įrengiami gamtos apsaugos tikslais

Dabas aizsardžības nolūkos izveidotas mākslīgas ūdenstilpes

Varliagyviams skirtų telkinių įrengimas.

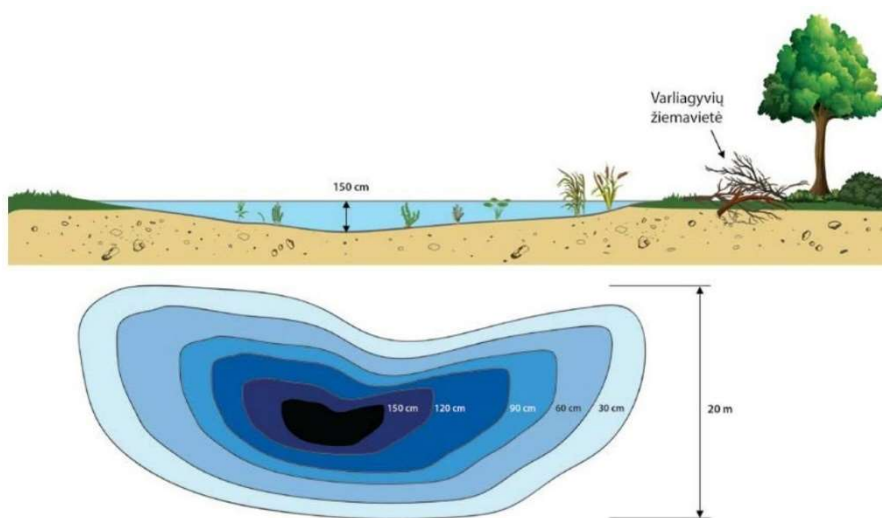
Parkuose gamtinio prioriteto zonose esančių arba sunykusių tvenkinių (kūdrų) vietose rekomenduojama atkurti ar įrengti naujus vandens telkinius, tinkamus vandenyje gyvenantiems ir su vandeniu buveinėmis susijusiems gyvūnams: varliagyviams, paukščiams, vabzdžiams ir kitiems bestuburiams ir kt.

- Seklas (< 1,5 m) ātri uzsilstošās ūdenstilpes ir lieliska dzīvotne dažāda veida abiniekiem.
- Ierīkojot šīs ūdenskrātuves, svarīgi veidot lēzenus krastus un likvidēt krastā augošo, lai vismaz 80% ūdens virsmas apspīdētu saule.
- Sēkļu, mākslīgo salu veidošana un ziemošanas vietu ierīkošana ievērojami uzlabo abinieku vairošanās apstākļus.
- Ieteicamais ūdens virsmas izmērs šim dīķim ir vismaz 5 āri.

Ūdenstilpju ierīkošana abiniekiem.

Parku dabas prioritārajā zonā esošu vai aizaugušu dīķu vietās ieteicams iztīrīt, ierīkot vai atjaunot ūdenstilpes, kas piemērotas ūdens dzīvniekiem un ar ūdens biotopiem saistītiem dzīvniekiem: abiniekiem, kukaiņiem un citiem bezmugurkaulniekiem, putniem. Jāņem vērā, ka zivju introducēšana var ārkārtīgi negatīvi ietekmēt daugzas abinieku un bezmugurkaulnieku sugas.

- Seklūs (< 1,5 m) greitai įšylantys vandens telkiniai yra puiki buveinė.
- Įrengiant tokius telkinius svarbu formuoti nuožulnius šlaitus ir pašalinti krante augančią perteklinę sumedėjusią augaliją, kad bent 80 % telkinio paviršiaus galėtų apšviesti saulė ir įšildyti vandenį.
- Suformuotos seklumos, dirbtinės salos ir žiemavietės labai pagerina varliagyvių veisimosi sąlygas.
- Rekomenduojamas telkinio paviršiaus plotas – iki 5 arų.

Varliagyviams skirtos seklaus telkinio įrengimo schema
Abiniekiem paredzēto seklu dīķu ierīkošanas shēma

Fitoremediacinių šlapynių įrengimas.

Tiek natūralios, tiek ir dirbtinės šlapynės veiksmingai absorbuoja maistines medžiagas ir sugeria organinius bei neorganinius teršalus. Tinkamai įrengti ir prižiūrimi seklūs dirbtiniai vandens telkiniai su vešlia vandens augalija primena natūralias šlapynes. Šlapynės augalų biomasėje kaupiamos biogeninės medžiagos, į ekosistemą patenkančios su atitekančiu užterštu vandeniu, yra tarsi gamtinės vandens valymo sistemos – natūralus biofiltras (fitoremediacinė funkcija).

Augalai geriausiai savo darbą atlieka ten, kur teršalų koncentracija maža, nes jeigu jų pernelyg daug, augalai gali neaugti.

- Įrengtas telkinys turėtų būti apželdintas specifine augalija, lygaus dugno ir užlietas vandeniu tiek, kad būtų ne giliau kaip 0,5 m.
- Vandens valymui skirtas šlapynės rekomenduojama įrengti ūkinės ar gamtinės paskirties parkų zonose.
- Esant galimybei įrengiamos vandens pralaidos, kad būtų galima reguliuoti vandens lygį.
- Susidariusią vandens augalų biomasę būtina kasmet pašalinti.
- Sulaikydami iki 50 % biogeninių medžiagų seklūs dirbtiniai vandens telkiniai su vešlia augalija gali pagerinti paviršinio vandens kokybę.

Fitoremediacijos mitrąjų ierikojimas.

Dabiskie ir mąkslęie mitrąji ir efektiwi biogęno vielu, organisko un neorganisko piesąręotąju absorbenti. Pareizi ierikotas un uzturętas seklas mąkslęigąs ūdenstilpes ar bagątęgu ūdens veęetąciję atęgądina dabiskus mitrąjus. Mitrąji augu biomasą uzkrąj biogęnās vielas, kas ar ieplūstošo piesąręoto ūdeni nonāk ekosistēmā, un pilda dabisko ūdens attęiršanas sistęmu lomu – dabiskais biofiltrs (fitoremediācijas funkcija).

Augi vislabāk darbojas vietās, kur piesārņotāju koncentrācija ir neliela, jo pārmērīga koncentrācija var ierobežot augu augšanu.

- Ierikojamās ūdenstilpes dibenam jābūt lēdzenam, apstādītam ar specifiskiem augiem, un ūdens dziļums nedrēkst pārsniegt 0,5 m.
- Mitrąji ūdens attęiršanai ieteicams ierikot parku saimnieciskajā vai dabas zonā.
- Ja iespējams, tiek ierikotas ūdens pārgāznes, lai nodrošinātu ūdens lēmeņa regulęšanu.
- Izveidojušos ūdens augu biomasę nepieciešams aizvākt.
- Seklas mąkslęigąs ūdenstilpes ar bagątęgu veęetąciję, kas absorbē līdz pat 50% biogęno vielu, var uzlabot virszemes ūdeņu kvalitāti.

Informacinis biuletenis parengtas naudojant Europos Sąjungos finansinę paramą, skirtą 2014–2020 m. Interreg V-A Latvijos ir Lietuvos bendradarbiavimo per sieną programos projektui „Vandens telkinių Latvijoje ir Lietuvoje ekologinių sąlygų pagerinimas“ (LLI-476, Save Past for the Future) įgyvendinti. Projekto tikslas – padidinti organizacijų, dalyvaujančių istorinių parkų atkūrimo ir jų priežiūros veiklose, pajėgumus Šiaurės Rytų Lietuvos ir Latgalos regionuose pasitelkiant modernias ir plačiai apimančias teritorijų tvarkymo nuostatas, apjungiančias istorines, gamtos ir biologinės įvairovės bei kaimiškojo kraštovaizdžio vertybes ir aspektus. Projekto bendra vertė – 1 030 848,12 Eur, iš jų – bendrasis Europos regioninės plėtros fondo finansavimas – 876 220,89 Eur. Už leidinio turinį atsako VŠĮ Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas. Jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad jis atspindi Europos Sąjungos nuomonę.

Informativais biuletenis ir izdots ar Eiropas Savienības finansiālo atbalstu, realizējot Interreg V-A Latvijas – Lietuvas programma 2014. – 2020.gadam projektu “Vides kvalitātes uzlabošanas pasākumi publiskajās ūdenstilpnēs Latvijā un Lietuvā” (LLI-476, Save Past for the Future). Projekta mērķis ir palielināt to organizāciju kapacitāti, kuras ir iesaistītas vēsturisko parku un to ūdenstilpņu atjaunošanā un uzturēšanā Lietuvas ziemeļaustrumos un Latgalē, vēsturiskajiem parkiem būt kā nozīmīgiem bioloģiskās daudzveidības objektiem, nodrošinot rūpīgu attieksmi pret vēsturi, dabas vērtībām un lauku ainavu. Kopējās projekta izmaksas ir 1 030 848,12 eiro – Eiropas Reģionālā attīstības fonda līdzfinansējums 876 220,89 eiro. Par šī izdevuma saturu pilnībā atbild „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas”. Un tas nekādos apstākļos nav uzskatāms par Eiropas Savienības oficiālo nostāju.